

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Տ Ա Ր Ի Ն

 յկանմբերի 7-ին, կիրակի օրը, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում և Հայաստանյայց Առաքելական բոլոր եկեղեցիներում, սրտագին ցնծությամբ և խանդավառ մրնոյորտի մեջ, տոնվեց նորին Ս. Օծուրյուն Տ. Տ. Վազգեն Ա. Ամենայն Հայոց Սրբազնագույն Կարողիկոսի բնությունը, օծման և զահակայության առաջին տարեդարձը:

Այդ օրը համազգային ուրախության և հոգեկան մխիթարության տոն էր Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու և բոլոր հայ հավատացյալ հոգիների համար:

Հայրապետական զահակայության այդ բարեբաստիկ օրվա առիթով, բովանդակ հայության սիրտն ու զգացմունքները մի անգամ ևս սկզբովում էին դեպի Ս. Էջմիածինը և նրա արժանավոր նոր Գահակալը:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի անվան ու գույության հետ կապված ամեն մի դեպք, Ամենայն Հայոց Հայրապետի կյանքի և գործունեության հետ առնչված ամեն մի առիթ, միշտ էլ հանդիսացել է նշանակալից իրադարձություն մեր ազգային-եկեղեցական տարեգրության մեջ:

Եվ դա պատահականություն չի եղել երբեք: Հայ հավատացյալ ժողովրդի համար միշտ բանկ ու նվիրական են եղել Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի անունն ու խորհուրդը և Ամենայն Հայոց Հայրապետի անձնավորությունն ու հեղինակությունը:

Էջմիածնասիրությունը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի անձնավորության և հեղինակության հանդեպ ցուցաբերված որդիական նվիրումն ու հարգանքը սրբազան ժառանգ-

րությանն է հայ ժողովրդի, նվիրագործված Ս. Գրիգոր Լուսավորչի լուսեղեն տեսիլքով և այդ տեսիլքի պաշտելի ու հավերժական խորհուրդներով: Այդ տեսիլքը անբաժանելի է Ս. Էջմիածնից և Ամենայն Հայոց Հայրապետի բարձր անձնավորությունից ու փանահայապետական գերագույն իշխանությունից: «Եթէ մոռացայց զհեզ, էջմիածին, մոռացի զիս աչ իմ, կցեսցի լեզու իմ ի քիմս իմ՝ երբեք ոչ յիշեսցից զհեզ, բէ ոչ նախ նուագեսցից զհեզ, էջմիածին, սկիզբն ուրախութեան իմոյ»: Ահա այսպիսի բուռն ու՝ սրտառու զգացմունքներով է տրոփել Բրիտանյա հայության սիրտը Ս. Էջմիածնի համար, Ամենայն Հայոց Հայրապետի համար:

Հայ ժողովրդի բոլոր ուրախությունների սկիզբն է հանդիսացել էջմիածինը: Այսօր էլ նա, նորընտիր Հայրապետի զահակայության առիթով, դարձել է համազգային ցնծության անխառն աղբյուր, որովհետև Փրկիչն մեր Հիսուս, Բրիտանեական հավատի և եկեղեցու Հիմնադիրն ու Դուխը, իշել է ի Հայաստան աշխարհ և Հայրենի հողի վրա հաստատել է Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու Մայր Տաճարը, իր աստվածային լույսի, երկնային շնորհների լուսեղեն խորանը, սուրբ կայանը: Եվ ԱՍՏՎԱԾԱՅԻՆ ԱՅԳ ԼՈՒՅՍԻ ՈՒ ՇՆՈՐՀԱՅ ՄԵԶ ԿԱԶՄԱՎՈՐՎԵԼ ՈՒ ՁԵՎԱՎՈՐՎԵԼ Է ՄԵՐ Ս. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԽԼԻՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ: «Տեղիդ այդ լիցի Աթոռ փանահայութեան և տուն աղօթից»: Ս. ԷԶՄԻԱԾԻՆ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՄԱՅՐ ԱՌՈՒՐ, Ի ՎԵՐՈՒՄՑ ՍԱՀՄԱՆՅԱԼ ՀԱՎԻՏԵՆԱԿԱՆ ՍՈՒՐՔ ԿԱՅԱՆԸ:

Այս գաղափարների լույսի տակ, Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետի բնորոշությունն ու գեղեցկությունը Լուսավորչի Աբոտի վրա, անցյալ տարվա այս նույն օրերին, հանդիսացավ մեր ազգային-եկեղեցական պատմության բացառիկ ու անմոռանալի տարեվերից մեկը:

Վեհափառ Հայրապետի բնորոշությունը բնորոշվեց բովանդակ հայ հավատացյալ ժողովրդի կողմից սրտագին ուրախությամբ, անվերապան հարգանքով և սրտառու միասնականությամբ: Հայրապետական բնորոշությունը մի անգամ ևս վերածվեց հայ ժողովրդի միասնականության և Հայ եկեղեցու միության տոնի, հայության սիրո և հարգանքի տոնի դեպի Ս. էջմիածինը, դեպի նորընտիր Գահակալը:

Ուշագրավ էր սիրո և համերաշխության այն ոգին, որ իշխում էր ազգային-եկեղեցական պատկանելի ժողովի բոլոր պատգամավորների մեջ: Այդ հանգամանքը ինքնին պերճախոս վկան էր այն մեծ վստահության և ժողովրդականության, որ իրապես և երբեմնապես վայելում էր Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետը հայ ժողովրդի լայն ու տարբեր խավերում: Ընտրությունը կատարվեց կանոնական եղանակով, ավանդական կարգավորությամբ, և քննադատի համերաշխ ու միաձայն հավանությամբ Կարողիկոս և Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու Գերագույն Պետ հոգևակվեց Ռուբինյայի և Բուրախայի քեմերի բարեխնամ առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Վազգեն Եպիսկոպոս Պայելյանը, բխտունեական առաքինություններով և անբասիր կենցաղով հոշակված սրբազանը, մեր հավատալիք ու տեսլապաշտ հոգևորականներից մեկը, ժողովրդանվեր և հայրենանվեր մեր ազգային-եկեղեցական դեմքերից մեկը:

Ընտրության, ձեռնադրության, օծման և գահակալության սրտագրավ հանդիսությունները կատարվեցին անեպարբերաց շփեղությամբ և ԱԶԳԸՏԻՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԳՈՒՆԵՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԵՎ ԱԶԳԻ ՄԻԱՀԱՄՈՒՌ ՀԱՎԱՍԱՐՄՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՀՊԱՍԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԵՎ ԲԱՐՁՐԱՅԱՎ Ս. ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԹՈՒՆՈՒ ՎՐԱ:

Մեր սուրբ հայրապետները մեծ են եղել ու լուսավոր հեռի են բռնել մեր պատմության մեջ և հայ ժողովրդի երախտագետ սրտում այն շափով, ինչ շափով նրանք ապրել ու առաջնորդել են ժողովրդին աստվածային շնորհաց ուղիով, աստվածային ներշնչման ազդեցության տակ և Ազգի սիրով ու ծառայության ոգով, նվիրման խորունկ գիտակցությամբ: «Վասն Յիսուսի, վասն Հայրենաց», — անա այն գիտակցությունը, որով

ապրել ու գործել են մեր երախտաշատ հայրապետները և իրագործել իրենց մեծությունը հայ կյանքում:

Եվ անա այսպիսի գիտակցությամբ, նախնայաց ոգով զան բարձրացավ Նորին Ս. Օծուրյուն Ս. Ս. Վազգեն Ա Հայրապետը:

Գեղեցկության 1-ին Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետը գրեց իր օրհնության անդրանիկ սրբատառ կոնդակը, որի առաջին տողերից ազդեցողի Հայրապետը սրտագին ուրախությամբ ավետում էր բովանդակ հայության, որ «Երացավ սգո ֆողը Ս. Լուսավորչի Գահի վրայն և Հայաստանյայց Ս. եկեղեցին շուրախությամբ ուրախ եղև» Ամենայն Հայոց նոր Հայրապետի բնորոշությամբ և գահակալությամբ և «Այսօր, երբ մարա կելլենք Մեր նվիրական գործը սկսելու, ԿԱՊԱՎՈՐՈՒՄԻ ԱՍՏՈՒՄՈՒ ՈՂՈՐՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՕՐԵՆՈՒԹՅԱՆ, ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՎԱՍԱՐՄՈՒ ՈՒ ՀԱՎԱՍԱՐՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՅԱՅԱԿԱՄՈՒԹՅԱՆ... Մեր առաջ նախապահը բաց է և լուսավոր: Այստեղ, Հայոց աշխարհի երկնքին տակ, կենդանի է հավատքը, կենդանի է Միաբարիչն ու Փրկիչը մեր Քրիստոս մեր հավատացյալ ժողովրդի սրտին մեջ: Կմեա, որ ինքը եկեղեցին լաւն իր հոգեւոր ու իմացական ուժերը և գիտեա օգտվիլ ստեղծված օրինական ու գործնական բարեկապստ պայմաններեն»:

Վեհափառ Հայրապետի այդ կոնդակը միաժամանակ նրա ապագա գործունեության և ծրագրերի մի ամփոփ խտացումն էր կազմում, գրված բխտունեական սիրո և եղբայրության ջերմ շնչով, հայ զգայնությամբ և մտայնությամբ, Ամենայն Հայոց Հայրապետի հատուկ հեղինակությամբ և իմաստությամբ մի սրտագին կոչ՝ ուղղված բովանդակ հայ ժողովրդին, որ ամեն տեղ և ամեն պարագայի մեջ բարձր պահվի մեր եկեղեցու և ժողովրդի միասնականությունը:

«ԸՂԱՆՔ ԱՐԹՈՒՆ, ԸՂԱՆՔ ԱՐԴԱՐ, ԸՂԱՆՔ ԱՐԻ ԵՎ ՊԱՆՆՔ ՄԵՐ Ս. ԵԿԵՂԵՑՈՒՄԵՐ ԼՈՒՅՍ ՀԱՎԱՍԱՐԻ ՎԵՄԸ, ՄԵՐ ՀՈԳԻՆՆՐՈՒ ՓՐԿՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐԸ, ՄԵՐ ՀՈՒՍՈ ԱՄՐՈՅԸ, ՄԵՐ ԱԶԳԻ ՄԱՅՐ ԳԱՍՏԱՐԱԿԸ, ՄԵՐ ՍԻՐՈ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԱՆՍԱՍԱՆ, ԱՄՐՈՂՁ ՈՒ ԱՆՆՈՒՈՎ» (ընդգծումը խմբագրությանն է):

«Ի հավատով և հույսով և լավատեսությամբ», նորընտիր Հայրապետը ձեռնամուխ է լինում աշխատանքի: Նրա առաջին գործերից «մին պիտի ըլլա վերականգնակերպել Մայր Աթոռ... վերանորոգել ու վերազարդել մեր հայրենի սրբավայրերը՝ վանքեր ու եկեղեցիներ, հայրական հոգածությամբ հետևիլ Հոգևոր ձեռնարանի մակարդակի

բարձրագույն, շարունակել հրատարակությունը Մայր Աթոռի պաշտոնաբերը «էջմիածին» ամսագրի և սկսիլ հրատարակել նաև այլ պարբերականներ և հոգևոր-եկեղեցական գրականություն, ի մխիթարություն և ի դաստիարակություն մեր հավատացյալ ժողովրդին, հիմք դնել հոգևոր կանառի մր, մեր եկեղեցին օժտել Սահմանադրությամբ մր և կանոնադրով մր, համաձայն հայրապետաճառատ կանոններու և մեր սուրբ ավանդությանը»:

Մի տարի է անցել այն ընտրությունից, և ի՞նչ է մի տարին ժամանակի ու հավիտենականության առաջ. բայց այդ կարն ժամանակում էլ, նորին Ս. Օծուրյան գահակալությունից հետո, կատարվեցին «գործք առույն», արժանի գրոց յիշատակութանը:

Նորին Ս. Օծուրյան մի տարվա գործունեությունը ընդգրկում է ընդարձակ հորիզոններ: Անցնող այդ մի տարին լի է եղել շինարարական, կազմակերպչական, վաճառական-վարչական ոգևորիչ և բեղմնավոր իրագործումներով, խանդավառ հեռանկարներով:

Շուտով անցան Ազգային-եկեղեցական ժողովի գումարման, կարողիկոսական ձեռնադրության և օծման հանդիսությունների պատմական ու անմոռանալի օրերը: Մայր Աթոռը նորից ներամիտվեց իր վաճառական խաղաղ շրջանակի մեջ: Նորընտիր Հայրապետը երիտասարդական կորովով, Իրեն հատուկ հետևողականությամբ և գործխմացությամբ, առաջին իսկ օրից ձեռնամուխ եղավ Մայր Աթոռի հոգևոր, վաճառական, մշակութային, տնտեսական կյանքի վերակառուցման աշխատանքներին: Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի հետ խորհրդակցաբար կազմվեց Մայր Աթոռի Միաբանական կանոնադրությունը 30 հոգվածներից բաղկացած, որպեսզի Մայր Աթոռը իրապես դառնա Վեհափառ Հայրապետի գեղեցիկ բնորոշմամբ և ցանկությամբ՝ «կրոնական հաստատություն մը, ուր ի Քրիստոս սիրով միաբանած հոգևորականներ ապրին համայնական կյանքով, ուխտած լինելով անձնվիրաբար ծառայել Հայաստանայց Առաքելական եկեղեցիին և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ժուժկայության, աղքատության և անպայման հնազանդության հայրապետաճառատ կանոններուն համաձայն»:

Նորընտիր Հայրապետի հրամանով և կարգադրությամբ կազմակերպվեց միաբանական ընդհանուր սեղան, առողջ ու խաղաղ հիմքերի վրա դրվեց միաբանական կյանք, մեծ ու հայրական հոգատարություն ցուցաբերվեց դեպի երիտասարդ միաբանները, զարկ տրվեց նրանց միջոցով և մասնակցությամբ կառավարող քաղաքականության: Վե-

հափառ Հայրապետի անմիջական հսկողությամբ վերակազմակերպվեցին Մայր Տաճարին կից եկեղեցական-հնագիտական բանգարանը, Մայր Աթոռի դիվանատունը, հաշվապահությունը: Վերակառուցվեցին «էջմիածին» ամսագրի խմբագրական և Հոգևոր ձեմարանի ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքները: Ուրախությամբ ենք արձանագրում այստեղ այն հուսադրիչ փաստը, որ այսօր մեր եերին բոլոր բեմերում՝ Շիրակի, Վրաստանի, Ադրբեջանի, Նոր-Նախիջևանի, Մոսկվայի, առաջնորդական և փոխ-առաջնորդական արդյունավետ և օգտակար աշխատանքներ են տանում Մայր Աթոռի երիտասարդ միաբաններից և նեմարանավարտներից հոգեշնորհ Ս. Կոմիտաս, Ս. Վահան, Ս. Տիրայր, Ս. Հայրիկ, Ս. Պարզև վարդապետները, Վեհափառ Հայրապետի ցուցմունքներով և հրահանգներով: Իսկ Մայր Աթոռում, Հոգևոր ձեմարանում, ամսագրում շնորհակալ տարբեր աշխատանքներ են կատարում Վեհափառ Հայրապետի անմիջական հսկողությամբ և ղեկավարությամբ հոգեշնորհ Ս. Մեսրոպ, Ս. Նիկիշ, Ս. Մուշեղ, Ս. Խորեն, Ս. Նահապետ վարդապետներն ու հոգեշնորհ Ս. Մաշտոց, Ս. Հարություն և Ս. Հուսիկ արևանները:

Այս բոլոր բազմազան աշխատանքների մեջ, ծրագրվեց և սկսվեց Մայր Աթոռի, վաճառների ու եկեղեցիների վերանորոգման և շինարարության ծավալուն աշխատանք: Մայր Տաճարը գեղեցկորեն մարմարապատվեց, Տաճարի շրջափակը սալամատակվեց, երբուդիները ասֆալտապատվեցին և մինչև այսօր էլ շարունակվում են շինարարական աշխատանքները Մայր Աթոռում և մյուս վանքերում:

Մայր Աթոռի հոգևոր-վաճառական, մշակութային ու տնտեսական, շինարարական ու վերանորոգչական աշխատանքների հետ միաժամանակ, նորընտիր Վեհափառ Հայրապետի տեսադաշտից երբեք դուրս չէին մնացել Սփյուռքի մեր եկեղեցական բեմերի կազմակերպության ծանր ու պատասխանատու աշխատանքները, մեր եկեղեցական բեմերի կենդանի հարաբերությունը և սերտ համագործակցության կապը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և նորընտիր Հայրապետի հետ: Այս շատ կարևոր հարց էր, որը առաջին իսկ օրից գրավել էր Վեհափառ Հայրապետի ուշադրությունը, որովհետև Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը և նրան երթակա մեր եկեղեցական մյուս Աթոռները՝ Մեծի Տանն Կիլիկիո կարողիկոսությունը, Երուսաղեմի և Կոստանդնուպոլսի Պատրիարքությունները և մեր բոլոր բեմերը կազմում են անճակտելի մի ամբողջություն,

և նրանց փոխհարաբերությամբ էլ բնորոշվում է մեր ազգային-եկեղեցական միասնությունը:

Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետը, կազմակերպելու համար Սփյուռքի քեմեր և էլ ալեկի ամրապնդելու, սերտացնելու համար կապը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և մեր նվիրապետական մյուս Աթոռների և քեմերի միջև, 1956 թվականի փետրվար-մայիս ամիսներին արտասանմանում կատարեց հովվապետական այցելություն, որը մեծ իրադարձություն հանդիսացավ Սփյուռքի հայության ազգային-եկեղեցական կյանքում: Նորին Ս. Օծուրյունը արտասանմանում Իր հազառաքյալ և հայրենասեր զավակների կողմից գտավ փառանեղ և արտազին ընդունելություն: Վեհափառ Հայրապետը եղավ կիրանանում, Նեխադոսում, Խոպլայում, Տրանսխայում, Անգլիայում:

Նորին Ս. Օծուրյուն արտասանմանյան ուղևորության օրերը կմնան մեր հորագույն ազգային-եկեղեցական պատմության մեջ որպես հիշատակելի և անմոռանալի օրեր:

Վեհափառ Հայրապետը Սփյուռքում, Իր հայրենակարոտ և հավատացյալ ժողովրդի ծոցում հայտնվեց որպես կենդանի էջմիածին, Ս. Էջմիածնի անվան ու խորհրդի մարմնացումը, մեր ազգային-եկեղեցական միասնության խոսուն խորհրդանշանը, խաղաղության աղավին, որ Իր հավատի շերտերում, լավատեսությամբ, հայրենաբույր պատգամներով, Ս. Էջմիածնի հազարամյա բարերի խորհրդով և օրհնությամբ, Մայր Հայրենիքի կենսանորոգ ողջույնով և սիրով բոցավառեց, շերմացրեց, լուսավորեց Իր զավակների հոգիները: Սփյուռքի հայությունը զգաց մի անգամ ևս, որ Ս. Էջմիածինը, Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը ինչպես միշտ, այսօր էլ հանդիսանում է հայոց հավատի հրեղեն սյունը և այն հոգևոր կամուրջը, որ կապում է ի սփյուռոս աշխարհի ցրված հայությունը իր Մայր Երկրի հետ: Վեհափառ Հայրապետի այս շնորհաբեր այցելությամբ էլ ալեկի խորացավ հայ ժողովրդի սերն ու հավատարմությունը դեպի հայ հավատի խաբիսն ու կենտրոն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և նրա արժանավոր Գահակալը:

Առանձնապես հիշատակության արժանի է Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետի արտասանման գտնված ժամանակ նրա բարձր նախագահությամբ մարտ ամսի 5-8-ին Կանիքեում զամբոված ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՄՍԿՈՆ ԺՈՂՈՎՐ, որը շատ կարևոր և պատմական նշանակություն ունեցող իրադարձություն հանդիսացավ մեր ազգային-եկեղեցական տարեգրության մեջ, իր նվիրապե-

տական ամբողջ ներկայացուցչությամբ, օրակարգում զբաղած եկեղեցական կարևոր հարցերով և ժողովում ընդունված համապատասխան զործնական որոշումներով:

Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահության տակ զամբոված Կանիքեի եպիսկոպոսական ժողովում որոշվեց կազմել Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու Սանմանադրություն և Կանոնագիր, Աստվածաշնչի տպագրության 300-ամյակի առթիվ կատարել Աստվածաշնչի աշխարհաբար բարգմանություն ու տպագրություն և ձեռնարկել Հայաստանյայց եկեղեցու բարեկարգության:

Եպիսկոպոսական ժողովը գրադվեց նաև կարգապահական-կանոնական հարցերով, որոշվեց վանեքից դուրս կուսակրոն եկեղեցականներ չձեռնադրել, առանց քեմակալ սուպեռոգների հավանության ուրիշ քեմիքից եկեղեցականներ չընդունել, այլ քեմերի համար բանաեաներ չձեռնադրել, առանց պատկանյալ քեմի հոգևոր իշխանության հավանության, կարգաբաղ կամ դասալիք և կարգալույծ հոգևորականներին չվերահաստատել իրենց կարգի մեջ առանց իրավասու հոգևոր իշխանության հրամանին, ծխաբանը ենթարկել վերաննության, մասնակցել համաշխարհային միջեկեղեցական ժողովներին և այլն:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի արտասանմանյան ուղևորությունը կարևոր նշանակություն ունեցող իրադարձություն հանդիսացավ նաև միջազգային եկեղեցական կյանքում: Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետը արտասանմանյան Իր ուղևորության ժամանակ արժանացավ նաև Բրիտանական Բույր եկեղեցիների հոգևոր պետերի և կառավարական բարձրաստիճան անձնավորությունների ջերմ ու սիրալիք ընդունելության: Հիշատակության արժանի է հատկապես Նորին Ս. Օծուրյուն Վեհափառ Հայրապետի տեսակցությունը մայիսի 12-ին, Կրեմլում, ՍՍՍՐ Միեկառնների Սովետի Նախագահ պ. Ն. Ա. Բուլգանինի հետ: Կրեմլի պալատում Վեհափառ Հայրապետը արժանացավ ջերմ ընդունելության և պ. Ն. Ա. Բուլգանինի հետ ունեցավ մի ժամ տևող սիրալիք տեսակցություն, որի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը կարևոր դիմումներ ներկայացրեց մեր ազգային-եկեղեցական կյանքի վերաբերյալ հարցերի կապակցությամբ: Այս առթիվ Վեհափառ Հայրապետը մեծարգո Վարչապետին ներկայացրեց Սփյուռքի հայրենաբաղձ հայ ժողովրդի բոցավառ ողջույնը, երախտագիտությունը հանդեպ ռուս ժողովրդի ու Սովետական իշխանության, ինչպես նաև նրա բաղձանքներն ու արդար իղձերը:

Եւրին Վսեմուրյան պ. Ն. Ա. Քաղաքներ մեծ ուղարկւումը և համակրանքով լսեց Եւրին Ս. Օծուրյան արտագին խոսքերը, աւագ, որ Ինքն և Սովետական կառավարւոյունը ամենայն բարյացակամութեամբ ուղարկւումը կանեն Հայ եկեղեցու հետ կապված հարցերը, ի բավարարումն հայ ժողովրդի հոգևոր-ազգային բաղձանքների:

Արդարև, Հայ եկեղեցին, հայ ժողովուրդը, ունեն մի անկեղծ և արտագին բարեկամ դա ուս մեծ և ազնիվ ժողովուրդն է և նրա հարազատ Հայրենի կառավարւոյունը:

Մայիսի կեսերին, Իր եռամսյա բացակայւոյունից հետո, Մայր Աթոռ Վերադարձավ Վեհափառ Հայրապետը և պաշտօնապես հայտարարեց. «Առաջադրանքի մեջ Մենք զգացինք մեր ժողովրդի սերն ու նվիրւածութեանը Մեզ հանդէպ: Մենք ոչ ոքի ոչինչ խնդրեցինք, բայց Մեզի ամեն բան տրվեցաւ: Մեր ժողովուրդը ինքզինքն հանձնեց Մեզի, կրեանք ըսել, և վստահ եղեմ, որ ծայրահեղ կամ շափագանցված խոսք մը բաժնէ չենք ըլլար, երե հայտարարենք, որ մեր ժողովուրդը ամբողջապէս նվիրված է Մայր Հայրենիքին և Մայր Աթոռին և Ամենայն Հայոց Հայրապետին: Մեզմէ սկսած և մինչև մեր ամենահամեստ սարկավազը կամ եկեղեցւո սպասավորը, հոսախար պետք չէ բնենք մեր Հայրենիքն, մեր ժողովրդի զգացումները և մտածումները մեզի եկառմամբ: Առաջիկայ եռանդով պետք է մեր աշխատանքը շարունակենք հորմեւ հաշտութեանը ձեռք բերելու համար, ի շինւոյուն և ի հաստատութեան Հայաստանայց Առաքելական եկեղեցւո, ի վերահագմակեցւոյուն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին և ի մխիթարութեան համայն հայ ժողովրդին»:

Մայիսի 26-ին Հայկական ՍՍՌ Մինիստրներին Սովետի նախագահ պ. Ա. Ն. Քոչինյանը, Երևանի կառավարական Տան մեջ, ընդունեց Ամենայն Հայոց Հայրապետի պաշտօնական այցելւոյունը:

Վեհափառ Հայրապետը, Եւրին Վսեմուրյան պ. Ա. Ն. Քոչինյանին հետ Իր ունեցած տեսակցութեան ժամանակ, Հայրենի հարազատ կառավարութեան ներկայացրեց Սփյուռքի հայրենաբաղձ հայ ժողովրդի բոցավառ ողբոյներ, սիրտ ու հավատարմութեան զգացմունքները, ինչպէս և նրա արդար խղճերը և ավելացրեց, «Հայ ժողովուրդը արտասահմանի մեջ իր հոգւովն մեջ վառ կրակն ամենաշեւր հայրենասիրութեանը և իղձը՝ երջանիկ ու մը գալու Մայր Երկիր, իր հակառակորդ վերջնականապէս կապելու հայ ժողովրդի վերածնած եւր Հայրենիքին: Հավատքը դեպի Ս. Էջմիածին և Մայր Հայրենիքի գաղափարը՝ խորիսխ

զգացումներ են Սփյուռքի հայութեան հոգւովն մեջ, և միաժամանակ անոնց կենդանութեան աղբյուրը»:

Վեհափառ Հայրապետի Մայր Աթոռ վերադառնալուց հետո, նոր բախ ու շունչ ստացան Մայր Աթոռի միաբանական-վսեմական, հոգևոր-մշակութային, տեսական-շինարարական աշխատանքները: Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան և մեկ տարվա ազգային-եկեղեցական գործունեութեանը գեղեցիկ ու խանդավառ վկայութեան է այն բանի, որ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և Հայաստանայց Առաքելական եկեղեցու համար ստեղծվել է հոգևոր վերադարձնի, ազգային-եկեղեցական կազմակերպութեան մի նոր ու խոստումնալից շրջան և Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեանը Լուսավորչի պատմական Աթոռի վրա կոչված է լինելու մեր եկեղեցական պատմութեան գեղեցկագոյն և արդունաշատ էջերից մեկը:

Եւրին Ս. Օծուրյան Տ. Տ. Վազգեն Ա. Ամենայն Հայոց Հայրապետի գահակալութեան առաջին տարեդարձի առթիվ բովանդակ հայ ժողովրդի արտագին մարդանքն է, որ Լուսավորչի Աթոռի վրա նրա գահակալութեանը լինի երկարատև և արդյունավետ, ի շինւոյուն և ի ծաղկումն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և ի մխիթարութեան հայ հավատացյալ ժողովրդի:

Եւրին Ս. Օծուրյան Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան առաջին տարեդարձի առթիվ մեր եկեղեցին, մեր հավատացյալ ժողովուրդը, որդիական հնազանդութեամբ և ակնածանքով պիտի լսեն Վեհափառ Հայրապետի հայրական սիրտ զգացմունքներով գեղուն ջերմագին ՊԱՏԳԱՄԵՆ ու ԿՈՉՐ:

«ԿՈՉ ԿՈՒՂՆԻՔ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ՄԵԱՆ ՀԱՎԱՏԱՐԻՄ ՄԵՐ ՊԱՊԵՐՈՒ ԼՈՒՅՍ ՀԱՎԱՏՔԻՆ, ԵՐԿՅՈՒՂԱԾՈՒԹՅԱՄԵ ՊԱՊԱՆՆԻ ՄԵՐ ԵՎԻՐԱՅՆ ԱՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՄԵՐ ՄԵՆՍՔԱՆՉ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՉՈՒՆ ԵՎ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՍՐԺԵՔՆԵՐԸ, ԶԱՐԿ ՏԱՆ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԽ... ՍԺՅՈՒԹԻ ՄԵՋ ԿՆԵՂԱՆԻ ՊԱՆՆԻ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԻՆՔՆԱԳԻՏԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՅՐԵՆԱՐԱՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԴԱՐ ԻՂՁԵՐՈՒ ԻՐԱԿԱՆԱՅԻՆ ՍՐԱԶԱՆՈՒՆՏԸ» (Վեհափառ Հայրապետի Անդրանիկ կոնդակից):

«Մեր օրերուն կայսքապետի մեր Ս. եկեղեցին, հավատքը կվերածնի, հոգիները կմանկանան, Քրիստոսի Ս. Ավետարանը եւր ջերմութեամբ և բաղքութեամբ կլցնեն բոլոր գաղափար սրտերը: Լույս, պայծառ լույս կիջեն Հայաստանայց վրա «մերոյ լուսաւորութեան վերակացու» մեծ Լուսավորչի անմար կանթեղին:

Երանի՝ րե կարենային՝ նիշտ հասկնալ ու տեսնել այդ իմանալի լույսը, որ սկսած է ցարիլ, և մենք մեր ձեռքերով լայն բանայինք մեր հոգիներու լուսամուտները, ավելի շուտ և ավելի լիարյամբ բնորոնելու համար զայն:

Մեր լավատեսությունը, Մեր համոզումը, րե կալածառակերպվի Ս. Եկեղեցին՝ կրխի նախ Մեր ներքին ապրումն ու կնիմնվի այն հավատի զգացումին վրա, որ առաքելական դարը նիշեցնող քափով և ջերմությամբ սկսած է բորբոքել մեր ժողովրդի լայն զանգվածներու հոգիները:

Ապա Մենք հառապենք կտեսնենք նշմարաւորյունը այն սրբազան սիրո և հավատարմության, որով տոգորված է մեր Ազգը րե՝ այստեղ, րե՝ Սփյուռքի մեջ, դեպի իր սուրբ հավատի կեդրոն՝ անշեշտ Լուստ Խորան Ս. Էջմիածինը:

ԱՅՍՏԵՂ ԶԱՅՏՆՎԱԾ Է ԱՍՏՎԱԾ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԻՆ, ԵՎ ԱՅՍՏԵՂ Է ԸՍՎԱԾ ԽՈՍՔԸ:

ԱՅՍՏԵՂԵՆ ԿՍԿՍԻ ՄԵՋ ԶԱՄԱՐ «ՃԱՆԱՊԱՐԶԸ, ՃՇՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՅԱՆՔԸ» ՀՈԳԻՆԵՐՈՒ:

«ՄԻԱՅԻՆԸ ՄԵՋ ԿՐԱՇԽՎԻ ԷՋՄԻԱՇՆՈՎ» (Վեհափառ Հայրապետի Հուլիսի 15-ին Մայր Տաճարում խոսած բարոյից, «Էջմիածին», 1956 թ., № VII):

«Հայ հավատացյալ ժողովուրդ, ո՛ր որ ալ գտնվիս, հարազատ Հայրենի հողի վրա կամ օտար երկինքներու տակ, անշարժ կանգնած մեր հախնչաց սուրբ հավատի վեմին վրա, հավաքե՛, մեկտեղե՛ քու բոլոր կենդանի ուժերդ և միություն կենաբար ողիով գտնե՛ պնդված, շինե՛, զորացո՛ւր, ծաղկեցո՛ւր քու Մայր Եկեղեցիդ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, հայացքդ սեռած դեպի մեր Ազգի պալծառապագան» (Վեհափառ Հայրապետի դահալալության առաջին տարեդարձի առթիվ, հոկտեմբերի 7-ի պաշտոնական բնորոնելության բնիադրում Մաղկյա դահլիճում արտասանած խոսքից):

